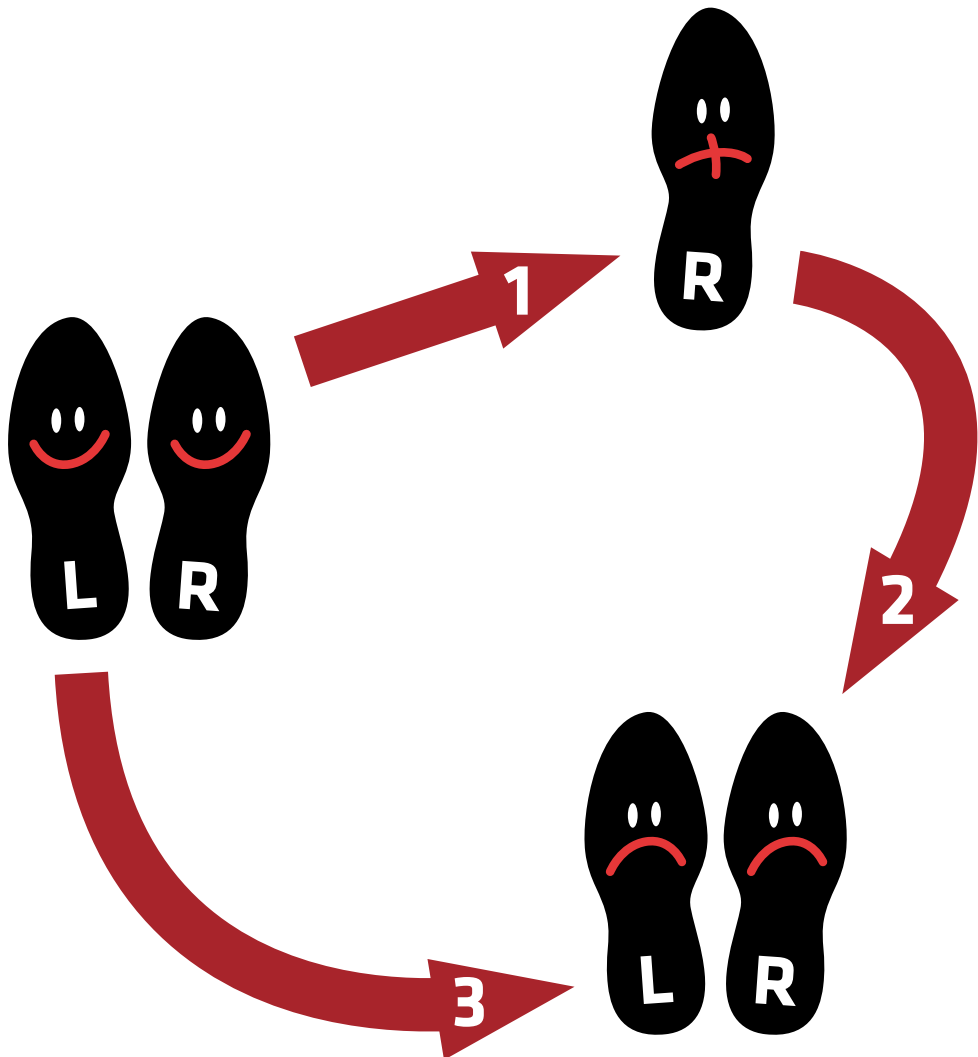

Evaluering, test og benchmarking
i voksenundervisningen i Danmark:

Et skridt frem eller to tilbage?

Denne artikel sammenfatter resultater fra surveys og indsamlet datamateriale om udvalgte undervisningsaktørers forståelser og holdninger til indførelsen af benchmarkingundersøgelser og såkaldte high-stakes sprogtest i voksenundervisningen for voksne udlændinge i Danmark i begyndelsen af 2000-tallet. Resultaterne fra gennemførte surveys i 2009 tyder på en vis skepsis over for benchmarkingundersøgelser blandt både ledere og undervisere. Samtidig har indførelsen af high-stakes modultest ifølge de adspurgte aktører imidlertid allerede få år efter implementeringen af disse fået afgørende og på en række områder også u hensigtsmæssig indflydelse på både pædagogisk tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisningen. Dette gælder især mulighederne for pædagogisk udvikling og deltagernes sproglige fordybelse.

Introduktion

I denne artikel sammenfattes resultater fra surveys og indsamlet datamateriale om undervisere og ledere forståelser og holdninger til indførelsen af benchmarkingundersøgelser og high-stakes sprogtest, de såkaldte modultest i undervisningen for voksne udlændinge i Danmark. Indledningsvist præsenteres introduktionen af sprogtest i lovgivning og læreplansdokumenter i undervisningen af voksne udlændinge i Danmark i Lov 375 fra 2003 (Lov 375, 2003). Dernæst præsenteres resultaterne fra gennemførte surveys, hvor undervisere, ledere og pædagogiske konsulenter med tilknytning til undervisningen af voksne udlændinge på sprogskoler i Danmark er blevet spurgt om deres holdninger til bl.a. modultest og benchmarking. Med afsæt i resultaterne og en introduktion til internationale undersøgelser diskuteres afslutningsvist, hvorvidt indførelsen af tests og benchmarking kan anses som et skridt frem og to tilbage i udviklingen af undervisningen i DsA for voksne.

Modultest, high-stakes test og benchmarkingundersøgelser i undervisningen i DsA for voksne udlændinge i Danmark i 2000-2010

I 2001 blev der på initiativ af den nyvalgte venstre-konservativt ledede regering med afsæt i regeringens politiske programmerklæringer om en ny integrationspolitik udarbejdet nye love og bekendtgørelser for undervisningen af voksne udlændinge. Lov nr. 375 af 28. maj 2003 om danskuddannelse for voksne udlændinge m. fl. med tilhørende bekendtgørelse blev vedtaget med virkning fra 1. januar 2004.

Med Lov 375 blev der i undervisningen i dansk som andetsprog for voksne udlændinge indført high-stakes sprogtest, de såkaldte 'modultest' (Lov 375, 2003). I sammenligning med tidligere lovgivning fra slutningen af 1990'erne er dette en markant forandring. Mens der i læreplaner og lovgivning fra slutningen af 1990'erne udelukkende var tale om afsluttende prøver, der ikke var koblet til taxameterordninger, blev der med loven fra 2003 indført et omfattende sprogtestsystem.

I forlængelse af skandinavisk og international forskning kan de indførte modultests, hvortil der i 2003 blev koblet økonomisk ressourcetildeling til de enkelte sprogskoler, betegnes som '*high-stakes tests*'. Disse er kendetegnet ved, at der for de involverede aktører, fx for skolerne, lederne og underviserne er 'meget på spil', enten fx i form af 'økonomiske ressourcer' eller fx for 'skoleledere, når resultater offentliggøres på skoleniveau' (Nordenbo et al., 2009, 63).

Parallelt med indførelsen af nye tilskudsmodeller og taxametersystemer på sprogskolerne er der siden vedtagelsen af loven i 2003 gennemført løbende undersøgelser af sprogskolerne i Danmark med udgangspunkt i benchmarking (Husted, 2008). Modultestene spiller en betydningsfuld rolle i benchmarkingundersøgelserne. De danner nemlig udgangspunkt for måling af progression og bliver dermed det parameter, der bliver anvendt til at finde frem til, hvilke sprogskoler der har 'de bedste resultater' (Husted, 2008, 6.). Resultaterne af benchmarkingundersøgelserne, hvor sprogskolerne bliver sammenlignet efter progression, er efter udgivelsen af rapporter tillige blevet offentliggjort på bl.a.

Integrationsministeriets hjemmeside (Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration, 2008). Som det fremgår af definitionen på high-stakes test ovenfor, er det således ikke kun tildelingen af økonomiske ressourcer, men ligeledes benchmarkingundersøgelserne med offentliggørelsen og sammenligningen af sprogskolernes resultater, der gør modultestene til high-stakes tests også for skolelederne (Nordenbo et al., 2009, 63).

Men hvad tænker de involverede uddannelsesaktører om benchmarking og modultest?

Om de elektroniske surveys og datamateriale

I perioden maj til august 2009 foretog jeg en række elektroniske surveys med afsæt i et forudgående design af spørgeskemaer udarbejdet til udvalgte grupper af undervisningsaktører inden for undervisningen af voksne udlændinge i Danmark. Jeg var i første omgang interesseret i at få svar fra et antal respondenter med henblik på at opnå overordnede pejlemærker og indikationer på, hvad der kunne være på spil. Den første aktørgruppe bestod af ledere (forstandere) på de i 2009 i alt 60 sprogskoler i Danmark, som udbyder undervisning for voksne udlændinge. I alt 32 forstandere besvarede det elektroniske spørgeskema. Den anden aktørgruppe var tilfældigt udvalgte lærere på en udvalgt sprogskole, hvor der foregår undervisning af voksne udlændinge i dansk som andetsprog. I stikprøveundersøgelsen indgik i alt 34 besvarelser fra underviserne. De indgåede besvarelser på spørgeskemaerne er efterfølgende omarbejdet til filer, som har kunnet bearbejdes i regneark og statistiske programmer. De i artiklen anvendte data, procenter, tabeller m.v. er baseret på udtræk fra statistiske programmer, hvor SPSS er anvendt (Larson-Hall, 2010; Nielsen, 1999). Spørgsmålene i de gennemførte surveys var fortrinsvist numeriske. Imidlertid var der for underviserne vedkommende mulighed for i fritekst (strings, SPSS) at svare på spørgsmålene 'Hvad mener du om modultest?' og 'Hvad mener du om benchmarking?' Besvarelserne på disse spørgsmål er blevet sammenholdt i kodnings- og kondenseringsprocedurer og efterfølgende sammenknyttet i meningsfortolkende udsagn (Kvale og Brinkmann, 2009). I det følgende vil jeg med udgangspunkt i databehandlingen fremdrage

nogle resultater om, hvad de adspurgte aktører tænker om benchmarkingundersøgelser.

Holdninger til benchmarking

I de elektroniske surveys blev både lederne og underviserne bedt om at svare på, hvorvidt de mente, at benchmarkingundersøgelser havde haft betydning for sprogskolernes dagligdag. Herudover blev både ledere og undervisere spurgt om, hvorvidt de selv arbejdede for at få deres sprogskole placeret højere på benchmarkingskalaen. Endelig blev underviserne i fritekst bedt om at udtrykke deres mening om benchmarkingundersøgelserne.

Der tegner sig et relativt ensartet billede af ledere og underviseres forståelse og holdninger til indførelsen af benchmarking.

Figur 1.

Har benchmarkingundersøgelser indflydelse på skolernes virksomhedsplan?

Benchmarkingundersøgelser har indflydelse på skolernes virksomhedsplan?		
	Ledere	Undervisere
I høj grad	0 %	7 %
I nogen grad	41 %	37 %
I ringe grad	37 %	0 %
Slet ikke	22 %	6 %
Ved ikke	0 %	50 %

På spørgsmålet om, hvorvidt benchmarkingundersøgelserne har haft indflydelse på sprogskolernes virksomhedsplan, er lidt under halvdelen af både ledere og underviserne således enige om, at benchmarkingundersøgelserne faktisk har haft betydning for deres sprogskoles virksomhedsplan. Dog mener lidt over halvdelen af lederne, at benchmarkingundersøgelserne ikke har haft nogen som helst indflydelse på skolernes virksomhedsplan, mens halvdelen af undervisere svarer 'ved ikke'. Men hvordan forholder det sig, når ledere og undervisere bliver spurgt om deres eget engagement i at forbedre deres skoles placering på benchmarkingskalaen? Se Figur 2.

Figur 2.

Arbejder ledere og undervisere selv på at forbedre skolens placering på benchmarkingskalaen?

Eget engagement i at forbedre skolens placering på benchmarkingskalaen

	Ledere	Undervisere
I høj grad	9 %	0 %
I nogen grad	34 %	18 %
I ringe grad	41 %	21 %
Slet ikke	12 %	18 %
Ved ikke	4 %	40 %

Tallene i figur 2 viser, at mens 43 % af lederne på sprogskolerne svarer positivt på, at de arbejder på, at sprogcentret placeres højere på benchmarkingskalaer, er det tilsvarende tal for underviserne nede på 18 %. Over halvdelen af lederne hævder imidlertid, at de ikke arbejder på at forbedre skolens placering på benchmarkingskalaen, mens underviserne enten svarer, at de ikke arbejder på det, samtidig med at 40 % af underviserne som ved det foregående spørgsmål svarer 'ved ikke'. Sprogskolernes placering på benchmarkingskalaerne er således noget, der i betydelig højere grad beskæftiger ledere end undervisere.

Herudover svarer underviserne i tekstform på spørgsmålet om, hvad de mener om benchmarkingundersøgelser af sprogskolerne. Et stort antal af underviserne giver – som besvarelsene i både figur 1 og 2 også indikerer – udtryk for ikke at kende til benchmarkingundersøgelser: 'Jeg kender dem ikke', 'Jeg kender ikke til det'. Andre derimod udtrykker deres uforbeholdne og relativt negative mening om benchmarking undersøgelser: 'Jeg regner det ikke!!!', 'Det er for at sige det på godt dansk noget fis, spild af tid og totalt arbitrært' eller 'Pis og papir'.

Nogle undervisere giver dog også udtryk for reflekterede meninger og i det følgende citeres nogle eksempler på underviserens egne formuleringer på spørgsmålet 'Hvad mener du om benchmarkingundersøgelser af sprogskolerne?':

Underviser A: Benchmarkingsundersøgelser kan i min optik forstås som en organisations forståelse af sig selv i en virksomhedskontekst. At virksomheden så er en skole med en kerneydelse, som er undervisning, gør det hele lidt spooky. Undersøgelserne bliver ikke lavet, for at vi skal forstå og evaluere os selv på kerneydelsen, de forholder sig – så vidt jeg ved – mere til organisationen.

Underviser B: Der er så mange faktorer, der gør sig gældende, og så mange forskellige måder at vælge, hvad man medtager, at benchmarking-resultatet er helt misvisende.

Udtalelserne fra underviserne indikerer en række forskellige forhold, som kan sammenfattes i nedenstående punkter:

- De fleste undervisere tager afstand fra benchmarkingsundersøgelser.
- Benchmarkingsundersøgelser opfattes som taget ud af en virksomhedskontekst, og dette opfattes som problematisk, når en skole og undervisning er 'kerneydelsen'.
- Sammenligningsgrundlaget i de eksisterende benchmarkingundersøgelser problematiseres.
- Benchmarkingundersøgelser opfattes som ikke relevant for underviserens hverdag.

Af de undervisere, der således forholder sig til de konkret gennemførte benchmarkingundersøgelser, synes de fleste at udtrykke en stor grad af skepsis og mistro over for indførelsen af benchmarkingsundersøgelser af sprogskoler, der underviser voksne udlændinge i dansk.

Som det fremgår af undersøgelserne, synes lederne af sprogskoler imidlertid i højere grad at være opmærksomme på at arbejde på, at deres sprogcenter placeres højere på benchmarkingskalaen, om end dog kun lidt under halvdelen af lederne eksplicit svarer bekræftende på dette. Dette kunne tyde på, at lederne på den ene side er forbeholdne over for denne form for

offentliggørelse af den enkelte sprogskoles resultater, men på den anden side tillige er opmærksomme på, at de ikke desto mindre er underlagt benchmarkingvilkårene, hvor modultestene udgør referencepunktet ikke kun for sprogskolens økonomiske grundlag, men ligeledes for progression og sprogskolens renommé udadtil.

I modsætning til undersøgelserne af ledernes og lærernes opfattelser af benchmarkingundersøgelser tegner billedet af disse aktørers forståelse af indførelsen af high-stakes modultest sig dog ganske anderledes. Det vil jeg komme nærmere ind på i det følgende.

Holdninger til modultest

På spørgsmålet om, hvorvidt indførelsen af high-stakes modultest har ændret undervisningen, svarer nemlig nærmest samtlige ledere og undervisere bekræftende. Af lederne svarer således samlet i alt 95 %, at undervisningens indhold 'i høj grad' eller 'i nogen grad' er blevet ændret. For undervisernes vedkommende er 90 % enige i, at indførelsen af modultest i høj grad eller i nogen grad har ændret på undervisningens indhold. Svarene på en række andre spørgsmål om, hvorvidt indførelsen af modultest har påvirket sprogskolernes pædagogiske, organisatoriske og økonomiske planlægning, tegner samme billede. 86 % af lederne og 87 % af underviserne mener således, at modultestenes indførelse har påvirket skolernes pædagogiske planlægning. Endvidere er hele 96 % af lederne og 87 % af underviserne ikke overraskende enige i, at modultestene har påvirket skolernes økonomiske planlægning. Adspurgt om, hvorvidt lederne mener, at indførelsen af modultest har haft indflydelse på undervisernes gennemførelse af den daglige undervisning svarer 85 % bekræftende, mens kun 5 % svarer i ringe grad. Men hvordan tænker underviserne selv om modultestenes indflydelse på deres egen undervisning?

Direkte adspurgt om, hvorvidt indførelsen af modultest i 2003 har haft indflydelse på undervisernes egen undervisning og undervisningsplanlægning, viser fordelingen af besvarelser på i høj grad (45 %) og i nogen grad (36 %) igen, at langt de fleste undervisere indrømmer, at indførelsen af modultest har haft ind-

flydelse på deres egen undervisning. I alt svarer 81 % af underviserne, at indførelsen af modultest har haft indflydelse på deres egen undervisning og undervisningsplanlægning. Samlet set synes således en meget stor del af underviserne i de elektroniske surveys – der dog kvantitativt består af en relativt lille gruppe af adspurgte undervisere – at indførelsen af modultest har haft en betydelig indflydelse på deres egen undervisning og deres undervisningstilrettelæggelse. Men hvad mener undervisere om modultest?

Undervisernes meninger om modultest

Ser man specifikt på undervisernes mening om indførelsen af testene, således som de formulerer sig i fritekst på spørgsmålet 'Hvad mener du om modultest?' aftegner der sig en række overordnede tendenser. Underviserne giver forskellige svar på deres mening og nedenfor fremdrages nogle repræsentative citater.

Underviser A: *Modultest skaber problemer i forhold til længerevarende pædagogiske arbejdsformer som f.eks. projektarbejde. Modultesten skaber også en del koordineringsarbejde for lærerne, fx tilmelding og eksamensdage, hvor undervisningen skal tilrettelægges efter fravær. Endelig kan modultesten have den uheldige konsekvens, at fristelsen til hurtige penge på de første moduler skubber problemer foran sig. Det er problemer som et utilstrækkeligt ordforråd, almen usikkerhed i alle sprogets færdigheder. Problemerne vil så vise sig i forbindelse med udslusningen, hvor de basale færdigheder ikke er tilstrækkelige.*

Underviser B: *I sig selv er testene udmærkede, men det er ødelæggende for det pædagogiske miljø, at de har så stor indflydelse på skolens økonomi.*

Med afsæt i en kondensering af undervisernes svar kan der tematiseres en række forhold omkring deres holdninger til indførelsen af modultest (Kvale og Brinkmann, 2009, 223-228). Særligt to tilsyneladende modsætningsfyldte forhold forekommer imidlertid centrale og iøjnefaldende. Disse indikerer et dilemma i undervisernes forståelse.

På den ene side synes de fleste af de adspurgte lærere således, at sprogprøver og test 'i sig selv' er en rimelig

foranstaltning både for undervisere og for deltagere i undervisningen. Underviserne påpeger, at testene 'i sig selv er udmærkede', at 'deres diagnosticerende funktion kan være udmærket for såvel kursist som lærer', at de er 'et ok pædagogisk redskab, og mange kursister kan lide at vide, hvad de skal kunne på et givent modul'.

På den anden side er underviserne helt enige i, at det netop er sammenkoblingen af modultestene med taxametersystemer og skolens økonomi, dvs. modultestenes karakter af at være high-stakes test, der 'er problematisk'. Sammenkoblingen af test med de økonomiske styringsredskaber får nemlig ifølge underviserne en række uheldige konsekvenser, som både er af pædagogisk som sproglig karakter.

Resultater: u hensigtsmæssige konsekvenser af indførelsen af high-stakes tests i undervisningen

Det problematiske ved sammenkoblingen af test og økonomiske ressourcer ifølge underviserne er nedenfor sammenfattet i en række punkter. Ifølge underviserne er sammenkoblingen af modultest og økonomi, dvs. high-stakes testene problematiske, fordi

- *muligheden for at arbejde med forskellige pædagogiske arbejdsformer*, som fx projektarbejdsformen (underviser 1) og *muligheden for fordybelse* (underviser 5) reduceres.
- *hensynet til deltagernes sproglige niveau tilsidesættes til fordel for gennemførelse af modultest*. Dette medfører bl.a. '*utilfredsstillende ordforråd*', '*almen usikkerhed i alle sprogets færdigheder*' (underviser 1), et manglende '*godt nok*' hhv. '*bredt nok*' dansk til at klare sig kommunikativt (underviser 4), '*for mange ting, kursisterne ikke får lært*' (underviser 5) og '*føringers kursisters sproglige niveau*' (underviser 6).
- *Modultestene bliver styrende for undervisningen og fylder for meget*: der opstår '*fristelser til hurtige penge*' (underviser 1), '*kursisterne skal så hurtigt igennem som muligt, så vi får penge i kassen*' (underviser 4), '*der bliver fokuseret for*

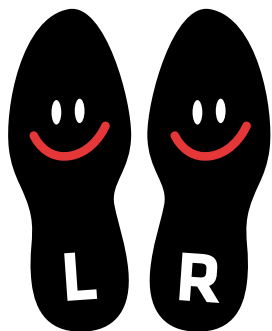
meget på modultest (...) modultesten fylder for meget' (underviser 5), '*har pisket de hurtige for hurtigt igennem systemet*' (underviser 6).

- *Modultestene ødelægger det 'pædagogiske miljø'*: '*det er ødelæggende for det pædagogiske miljø, at de har så stor indflydelse på skolens økonomi*' (underviser 2), '*har bevirket en stressende hverdag for alle parter*' (underviser 6).

Underviserne påpeger således på forskellige u hensigtsmæssige følgevirkninger af indførelsen af high-stakes test. Sammenkoblingen af sprogrprøver og økonomiske markedsmekanismer synes at føre til, at markedsmekanismerne bliver styrende for undervisningen. Dette hindrer ifølge underviserne arbejdet med såvel pædagogiske arbejdsformer som sproglig fordybelse. Tankevækkende forekommer især udtalelserne om, at hensynet til deltagernes sproglige niveau og sprogkendskab, som må formodes at være formålet med undervisning i dansk som andetsprog, ifølge underviserne tilsidesættes som følge af modultestenes sammenkobling med økonomi. Også påpegnin-gen af, at high-stakes testene er ødelæggende for det pædagogiske miljø og bevirker en stressende hverdag, forekommer at være en u hensigtsmæssig følgevirkning af indførelsen af high-stakes testene.

Sammenligning af undersøgelsesresultater med resultater fra danske og internationale undersøgelser

I skandinaviske og internationale undersøgelser har indførelsen af high-stakes tests og sammenkoblingen af disse med primært økonomiske incitamenter i neoliberale forståelser af uddannelsestænkning været undersøgt i en længere årrække (Ball, 2006; Nordenbo et al. 2009; Rahbek Schou, 2006, 2008). I USA har der således siden Bush-administrationen og især med indførelsen af skoleloven No Child Left Behind Act (NCLB Act) siden slutningen af 1990'erne været indført high-stakes testing, der i amerikansk sammenhæng omtales som 'accountability'-tænkningen i amerikanske folkeskoler (Wright, Wright and Heath, 2003). Både danske og amerikanske forskningsoversigter viser, at high-stakes tests har en række utilsigtede negative følgevirkninger. Der ses således ofte – i lighed med dét,

resultaterne fra de gennemførte surveys tyder på – en indsnævring af undervisningsindholdet til udelukkende at dreje sig om det, der kræves i testene, hvilket i mange henseender diskuteres som uhensigtsmæssigt i forhold til mere dannelse-mæssigt orienteret indhold og overordnede hensigter med uddannelser. En række undersøgelser viser videre, at test skaber pres nedadtil i systemerne og synes at kunne fremme uhensigtsmæssig adfærd, som i en række tilfælde medfører, at testresultaterne bliver utroværdige, eller at lærere taber engagement og søger over i andre jobs (se bl.a. Nordenbo et al., 2009; Rahbek Schou, 2006, 2008, 2011).

I en dansk forskningsoversigt fra 2009 om konsekvenserne af tests (Nordenbo et al., 2009) refereres til tilsvarende uhensigtsmæssige og negative konsekvenser af indførelsen af test. En lang række af eksemplerne vedrører imidlertid undersøgelser af utilsigtede konsekvenser fra test gennemført inden for engelsk som andetsprog i lande i hele verden, foretaget af internationale forskere (se bl.a. Nordenbo, 2009). I Danmark er forskningen omkring indflydelsen af nationale test fortsat relativt begrænset, om end der også allerede her rapporteres om uhensigtsmæssige konsekvenser også for folkeskolen (se bl.a. Rahbek Schou, 2008, 2011).

I lighed med resultaterne fra internationale undersøgelser synes resultaterne fra de elektroniske surveys således at pege på en række spørgsmål og dilemmaer, som kalder på yderligere undersøgelser af de forandringer af undervisningen og undervisningens indhold, som er sket som følge af indførelsen af high-stakes modultest og markedsøkonomisk styring. Afslutningsvist vil jeg diskutere disse dilemmaer.

Evaluering, modultest og benchmarking: et skridt frem eller to tilbage?

Resultaterne fra de gennemførte surveys viser, at en af konsekvenserne af indførelsen af high-stakes modultest, er, at der ser ud til at være sket en form for 'effektivisering' af undervisningen, som bevirker, at kursisterne kommer hurtigt igennem modulerne. Som både rapporten fra 2007 og undersøgelserne fra 2009 viser, tilskrives den hurtige gennemstrømning det forhold, at der er blevet tilknyttet et økonomisk incitament til sprogtestene (Rambøll, 2007).

Imidlertid viser andre af resultaterne fra både de elektroniske surveys og fra rapporten fra 2007, at det selv samme økonomiske incitament, som er introduceret med indførelsen af high-stakes tests, modsat har forårsaget en række utilsigtede forhold, som må betegnes som problematiske.

Særligt paradoksalt forekommer frem for alt fremhævelsen af, at der fokuseres så meget på testtræning, at kursisternes sproglige niveau af flere undervisere beskrives som værende blevet 'forringet' (underviser nr. 11). Allerede Rambøll-rapporten fra 2007 har advaret imod, at 'undervisningen reduceres til testtræning og en deraf følgende manglende både bredde og dybde i kursisternes sproglige formåen' (Rambøll, 2007, 10). I spørgeskemaundersøgelserne fra 2009 understøttes denne bekymring, når underviserne påpeger, at der ikke er tid til sproglig 'fordybelse' (underviser nr. 10), og at kursisterne ikke opnår 'et godt nok' og bredt nok dansk til at klare sig kommunikativt' (undervisere nr. 9).

En yderligere uhensigtsmæssig konsekvens af indførelsen af high-stakes tests for undervisningen er også den manglende tid til 'pædagogiske fordybelse', som underviserne fremhæver som et af resultaterne af en testfokuseret undervisning.

Et tredje problematisk resultat er ligeledes, at modultestene ifølge underviserne ødelægger det pædagogiske miljø, og at indførelsen af testene medvirker til en 'stressende hverdag for alle parter' (underviser 6). Dette forekommer at være uhensigtsmæssigt for en fremtidig nødvendig pædagogisk og didaktisk udvikling af undervisningen for voksne udlændinge i dansk som andetsprog.

Underviserne er selv inde på, at det ikke er indførelsen af sprogpøver som sådan, men kombinationen af disse med indførelsen af økonomisk incitamentstyring, der er problematisk. I lighed med, hvad også udenlandske forskere påpeger, synes resultaterne fra både Rambøll-rapporten og de elektroniske surveys fra 2009 således at indikere, at markedslogikken så at sige 'bag om ryggen på' de adspurgte undervisningsaktører i tiåret 2000-2010 er trængt ind i både skolernes, skoleledernes og underviserens hverdag og endog helt ind i klasseværelserne (Ball, 2006). Modultestene og undervisningen i dansk som andetsprog for voksne kan således ikke ses isoleret og 'i sig selv' uafhængigt af

de overordnede økonomiske og politiske rammer, der i tiåret 2000-2010 er blevet lagt ned over dem.

I en dansk kontekst, hvor vi endnu kun har set nogle få undersøgelser af konsekvenserne af indførelse af high-stakes tests og benchmarking i undervisningen for voksne udlændinge, tyder resultaterne af de gennemførte undersøgelser imidlertid på en række dilemmaer, som kalder på både mere uddybende såvel kvantitative som kvalitative studier af, hvorvidt indførelsen af high-stakes modultest må opfattes som et skridt frem og to tilbage. Fremtidig forskning vil kunne vise dette.

Litteratur

- Ball, S. J. (2006): *Education Policy and Social Class. The selected works by Stephen J. Ball*. London: Routledge.
- Fokus (2011): *Benchmarking*. URL (3. januar 2011): <http://www.fokus-net.dk/composite-1231.htm>
- Haarder (1986): *Brev af 11.4. til Folketingets uddannelsesudvalg, journal nr. 198-272-30, underskrevet af Bertel Haarder og Svend Bruun*. København: Undervisningsministeriet.
- Husted, L. (2008): "Danskuddannelse for voksne udlændinge 2004-2006 - progression og benchmarking". Artikel, september 2008. København: AKF Forlaget.
- Kvale, S. og Brinkmann, S. (2009): *InterView*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Larson-Hall, J. (2010): *A guide to doing statistics in second language research using spss*. New York, N.Y.: Routledge.
- Lov nr. 375 (2003): *Lov nr. 375 af 28. maj 2003 om Danskuddannelse for voksne udlændinge m.fl.*
- Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration (2008): *Danskuddannelse for voksne udlændinge fra 2004-2006 - progression og benchmarking*. URL (15. dec. 2010): http://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/F93B4C2A-99D2-4B25-9F79-12F3AF193C3F/0/danskuddannelse_akf_sammenfatning.pdf
- Nielsen, T. (1999): *SPSS - introduktion til datobehandling og statistisk analyse*. København: Jurist og Økonomforbundets Forlag.
- Nordenbo, S.E. et al. (2009): *Pædagogisk brug af test - et systematisk review*. København: Danmarks Pædagogiske Universitetsforlag og Dansk Clearinghouse for uddannelsesforskning.
- Petersen, K. B. (2010): *Undervisningsfaget dansk som andetsprog for voksne: nogle udviklingstendenser*. Ph.d.-afhandling. København: Danmarks Pædagogiske Universitets-skole, Aarhus Universitet.
- Petersen, K. B. (2011b): *Om modultest og benchmarking i undervisningen af voksne udlændinge i Danmark. Pilotundersøgelser fra 2009. Rapport. 1. udkast*. Århus: Kulturvidenskab. Institut for pædagogik.
- Rahbek Schou, L. (2006): "Det danske skolesystems internationalisering - et gode eller et onde". I: *Tidsskriftet Kvan*, nr. 74.
- Rahbek Schou, L. (2006a): *Standards and Accountability, Paper on 26th ISTE Annual Seminar, 2006 (unpublished)*.
- Rahbek Schou, L. (2008): "Klasseledelse via test og evaluering - som i USA?" I: Moos, L. og Krejsler J. (red.) (2008): *Klasseledelse - magtkampe i praksis, pædagogik og politik*. Frederikshavn: Dafolo.
- Rahbek Schou, L. (2011)(forthcoming): "Danish Teacher Attitudes towards National Student Testing: A comparison between NCLB and Danish National Testing Standards". In: ?
- Rambøll (2007): *Integrationsministeriet. Med moduler som motor. Evaluering af implementeringen af danskuddannelsesloven*. Århus: Rambøll Management.
- Schnell, R., Hill, P.B. & Esser E. (1995): *Methoden der empirischen Sozialforschung*. 5., völlig überarbeitete und erweiterte Auflage. München, Wien: R. Oldenbourg Verlag.
- Wright, P.W.D., Wright P.D. & Heath (S.W. 2003): *No Child Left Behind*. Hartfield, VA: Harbor House and Law Press. URL: <http://www.ed.gov>.